



# מצבת ושלכתה

מאת שלמה צמח

(המשך משבוע שעבר)

הקדמתי רעיונות כלליים הללו הואיל ובדעתי לעמוד על ספר שירים אחד מאת יהודה עמיחי מפחנה הצעירים, ובהפצי שהדברים יהיו בוררים במה הם אמורים. אין הדרישה לשירה גדולה, ואיני אומר, כיון שאינה גדולה אינה שירה. מידה של גדלות עניין של מול הוא ואין תובעים גדלות בפה ואין באים בטרוניה עם דור שאינה מנת חלקו. כן אין טוענים, בעיקרו של דבר, כנגד השפעות מן ההוץ: שהרי במ"סיבות מסוימות, יכול ואף ברכה רבה בהן, על אחת כמה וכמה שעולם נוס"איה של שירה משתנה מדור לדור, מאחר שהויותו משתנית, אבל שירה של אופה אינה שלשלת ארוכה של השפעות חוץ. בשביל שתקבלו על כר"הה שיחא לה בית"קיבול משל עצמה, שחא יש בפני עצמה, אמור מעתה שירה של אומה, בין בשעות גאות ובין בשעות שפל, מסודת לה, אופי לה ופרצוף לה; ופייטנות של שעה זו מן הדיון שתהחבר עמה, שתיטמע בתו"כם, שתהא המשכם, לפיכך חייבים אנו לבחון כל שירה עברית בשעה זו וב"ארץ הזאת, לאחר כל שעבר עליהן בשלושים וחמש השנים האלה, ולש"אול — כלום יש בה סימנים כל שהם של שיבה אל עצמה, או ערובה תועה היא בשדות זרים? הואיל ולפי מעמ"דה, ולפי מעמד השירה בעולם שהיא כפוחה לו, אי אפשר לה שחא לקי"חתה מן העידית של אחריה אלא של הזיבורית שלהם. שכן כל תהליך של חיקוי כשהוא מאריך ימים הוא גר"פי מתנוון מתוכו.

והנה נדמה לי, ניצניה של שיבה זו אינם נראים עוד בשירי עמיחי, אף על-פי שכתובים הם בלשון עברית וענ"

יניהם ענייני השעה בארץ, ואף על-פי שמהכרם אינו הסר את כשרון המעשה, עוד שירים הללו עומדים בסימן החי"קוי וב, שכרות גפן היין שבכרמי זרים", אבל לפי זמנו מנגר עמיהי בעל כרחו בעוללותיה טל גפן זו. פעם היה האיר מאזיניזם מעשה רב ושעת חיקון, מש"הכרין — אין שירה עולם מופשט של רעיונות ואין לשונה כללי דקדוק, אלא עולם של דברים, של ח"צים, של גופים בהפיסתם הפיזית, במראותיהם ובציוריהם ובדמיונותיהם, והמהירידיים את הנפש בהרדת פתאום זו הבוקעת מן האווה ופן החברות שבוין אינם דומים לאינם דומים, הרי לשעה קלה היה בכרוז זה עוזרות מטהר נפש שירה בקיצוניותו, אלא שבהמשך הגדולה, ודאי זו מצילה תה לנוסחה שניטל ממנה רוח"היים; היתה למעין העמדת-יפנים של אמצאה שכלית המחפה על פיקחותה בריחוק המסורף שבין דמיונותיה, כך בעצם סוסה הטבעי של כל נוסחה בשירה: הזמן מרוקנה-מתוכה ואינו משיר בה אלא קליפתה, ודומני עמיחי משתעשע יתר על המידה כקליפות הללו, והרי מה שגורגתי כלאחר יד באשכולותי: נפנף מלב וקצה אפו של חג", היריות היו פסיקים ונקודות", וזכר אבי עמוף בנייר לבן כסר"סות ליום עבודה", ואלוהים כבר בא, כמו טורה, הלה מעילו על ו"ירחי", שערותיו הרכות עורף הן שרשי מתוקים", ויכיר שני ימי את מול מתוקים", גופן מלא לטאות שכולן אהבות שמש", אהובתי מלאה חלוני כצימוקי כוכבים, והגענועים סגורים כי כבועות אויר בככר לחם, ועוד רבים רבים כיוצא באלו, אין אני כסבור, כמקובל אצל ביקורת

שמיד איוו ביוון וחילול מרחפים לנגד עיניך, אלא גם אי אתה יכול לדלות כלום מצירופי דיבורים אלה הואיל וריקנית והמונה בתפלתה וחסרת טעם, רוב מניינן של המיטאפורות בשירי עמיחי שמות-עצם הן (שערות עורף שהן שרשי עינים, געגועים כבועות אויר בככר להם, וזירה, צימוקי כוכבים, לעאות, פרוסות לחם), פסיקים ונקודות, קצה-האף של חג, ירכים כיר מראתמול ועוד רבים כמותם), כל החי-ליפות שבהן שמשונות הן ורחוקות מאוד והמוסרף שבהן מין נוסחה של הניינן הפוך ואין בהן כלום מן הרב"הא — חוץ מועזע של תמיהה, שא"תה מסלקה עד טהרה, הואיל ועל ג"ל"ה אתה מהליך את הדימוי ברבים אחרים עד אין שיעור, וממילא ניטל ממוני ייחודו, אין בו כלום, למשל, את "ביעה האויר בככר לחם" רצונך וא"תה אומר, כבועות אויר בלובן הסבון של הפנים המתגלחות"; או אם דווקא רצונך ברובמה מן המאכלות והמוזנות, אתה אומר: "כבועות אויר בקצה-הש"מנת הצף על פני כוס הקפה" ואינך חסר כלום, על כגון אלה אמר קל"רדוב": "כד דינו של כל מופרף מת"הוד, כשאתה מקבל את המלים בשכי"לך הפשוט, את הבטל הן מביאות; אבל כשאתה מפרשו מתוך ביוון למילונים ולמקובל, בשביל להיפטר מן הבטל הזה, הרי משמען פוחת ומצטמצם עד כדי שכיח סוסכם, שאין בו כלום מן החי"דור".

אבל אילו הנה עמיחי בכוכר ראש על כלי מלאכה, מיד היה רואה מה גדול כוחו של "הפועל" במטאפורה, המגביהה, המעדנה, המעמיקה, המר"צא למרחב גדול והמכניס בה אותו בורה, אותה הרגשה שבטקום זה, אין מלבדה" והיא המעוררת בלבך אמונתך השלימה בה, גם פסוקו של הנביא שהבאתי למעלה עלכאורה הדימוי שבו שם-עצם (כמוכה, כמלונה) הרי כל חי"זיקו והכרעתו זהקפו ב"פועל" זה "ונותרה" (כה ציון) הקודם לו והמכין

את הנפש שתקבל את השפע הדמיוני הגנוו בין אינו-דומה לאינו-דומה, בוד"לצל בפנסקו מאריך את הדיבור על ייעודו של "פועל" רב-מעש כשירה ועו"טר אהו כהואר של הדרת-קודש, ויר"דע הוא איה מקום לידתי ושדרכו של המקרא בקודש הזה, וכשביאליק שואב (לא מחקה) סמעינות ישועה אלו ופ"סק פסוקו:

**הפוככים רמן אותי, הנה הלום — אף גם-הוא עָבָר;**

ודאי שמוסרף הוא ואין הדעה טוב"לתו, כיצד טרמים ומתעים בכוונה החילה כוכבים בשפי מעל את האדם מתחת, כלום מויפות ושבע תרעבות בלבם? ואף על פי כן פועל זה, רימ"במליאות שבו אוכף עליך את הרחש הלידי החרישי" והענוג מצעם הנאות חזרתו שבין ירידה סמרומים ועלייה סמעקים, ועל כרחך אתה מקבלו באה"בה וביראה, וצא וראה, במקום אחר ח"זר ביאליק אל אוהו עניין גוסו, אלא שבאותו מקום אין השחפכות-נפש ואין ריך לירי ועדנת צערו של, הכנסני תחת כנפך", אלא מומדו של שנינה הוא חד ועוקצני וסר לענו — וסיד דימוי של, פועל" מתגלגל בדימוי של, שם-עצם:

**אל תבטח בפוככים, רמאים הם וְהַנְּפִים הֵם — גַּנְבִים שֶׁבְּגַנְבִים.**

אבל מה כוונה, מה אמר, מה חוקף, מה רחש לירי, מה מלאכה, מיד היה רואה מה גדול כוחו של "הפועל" במטאפורה, המגביהה, המעדנה, המעמיקה, המר"צא למרחב גדול והמכניס בה אותו בורה, אותה הרגשה שבטקום זה, אין מלבדה" והיא המעוררת בלבך אמונתך השלימה בה, גם פסוקו של הנביא שהבאתי למעלה עלכאורה הדימוי שבו שם-עצם (כמוכה, כמלונה) הרי כל חי"זיקו והכרעתו זהקפו ב"פועל" זה "ונותרה" (כה ציון) הקודם לו והמכין

את הנפש שתקבל את השפע הדמיוני הגנוו בין אינו-דומה לאינו-דומה, בוד"לצל בפנסקו מאריך את הדיבור על ייעודו של "פועל" רב-מעש כשירה ועו"טר אהו כהואר של הדרת-קודש, ויר"דע הוא איה מקום לידתי ושדרכו של המקרא בקודש הזה, וכשביאליק שואב (לא מחקה) סמעינות ישועה אלו ופ"סק פסוקו:

**הפוככים רמן אותי, הנה הלום — אף גם-הוא עָבָר;**

ודאי שמוסרף הוא ואין הדעה טוב"לתו, כיצד טרמים ומתעים בכוונה החילה כוכבים בשפי מעל את האדם מתחת, כלום מויפות ושבע תרעבות בלבם? ואף על פי כן פועל זה, רימ"במליאות שבו אוכף עליך את הרחש הלידי החרישי" והענוג מצעם הנאות חזרתו שבין ירידה סמרומים ועלייה סמעקים, ועל כרחך אתה מקבלו באה"בה וביראה, וצא וראה, במקום אחר ח"זר ביאליק אל אוהו עניין גוסו, אלא שבאותו מקום אין השחפכות-נפש ואין ריך לירי ועדנת צערו של, הכנסני תחת כנפך", אלא מומדו של שנינה הוא חד ועוקצני וסר לענו — וסיד דימוי של, פועל" מתגלגל בדימוי של, שם-עצם:

**אל תבטח בפוככים, רמאים הם וְהַנְּפִים הֵם — גַּנְבִים שֶׁבְּגַנְבִים.**

אבל מה כוונה, מה אמר, מה חוקף, מה רחש לירי, מה מלאכה, מיד היה רואה מה גדול כוחו של "הפועל" במטאפורה, המגביהה, המעדנה, המעמיקה, המר"צא למרחב גדול והמכניס בה אותו בורה, אותה הרגשה שבטקום זה, אין מלבדה" והיא המעוררת בלבך אמונתך השלימה בה, גם פסוקו של הנביא שהבאתי למעלה עלכאורה הדימוי שבו שם-עצם (כמוכה, כמלונה) הרי כל חי"זיקו והכרעתו זהקפו ב"פועל" זה "ונותרה" (כה ציון) הקודם לו והמכין

את הנפש שתקבל את השפע הדמיוני הגנוו בין אינו-דומה לאינו-דומה, בוד"לצל בפנסקו מאריך את הדיבור על ייעודו של "פועל" רב-מעש כשירה ועו"טר אהו כהואר של הדרת-קודש, ויר"דע הוא איה מקום לידתי ושדרכו של המקרא בקודש הזה, וכשביאליק שואב (לא מחקה) סמעינות ישועה אלו ופ"סק פסוקו:

**הפוככים רמן אותי, הנה הלום — אף גם-הוא עָבָר;**

ודאי שמוסרף הוא ואין הדעה טוב"לתו, כיצד טרמים ומתעים בכוונה החילה כוכבים בשפי מעל את האדם מתחת, כלום מויפות ושבע תרעבות בלבם? ואף על פי כן פועל זה, רימ"במליאות שבו אוכף עליך את הרחש הלידי החרישי" והענוג מצעם הנאות חזרתו שבין ירידה סמרומים ועלייה סמעקים, ועל כרחך אתה מקבלו באה"בה וביראה, וצא וראה, במקום אחר ח"זר ביאליק אל אוהו עניין גוסו, אלא שבאותו מקום אין השחפכות-נפש ואין ריך לירי ועדנת צערו של, הכנסני תחת כנפך", אלא מומדו של שנינה הוא חד ועוקצני וסר לענו — וסיד דימוי של, פועל" מתגלגל בדימוי של, שם-עצם:

**אל תבטח בפוככים, רמאים הם וְהַנְּפִים הֵם — גַּנְבִים שֶׁבְּגַנְבִים.**

אבל מה כוונה, מה אמר, מה חוקף, מה רחש לירי, מה מלאכה, מיד היה רואה מה גדול כוחו של "הפועל" במטאפורה, המגביהה, המעדנה, המעמיקה, המר"צא למרחב גדול והמכניס בה אותו בורה, אותה הרגשה שבטקום זה, אין מלבדה" והיא המעוררת בלבך אמונתך השלימה בה, גם פסוקו של הנביא שהבאתי למעלה עלכאורה הדימוי שבו שם-עצם (כמוכה, כמלונה) הרי כל חי"זיקו והכרעתו זהקפו ב"פועל" זה "ונותרה" (כה ציון) הקודם לו והמכין

את הנפש שתקבל את השפע הדמיוני הגנוו בין אינו-דומה לאינו-דומה, בוד"לצל בפנסקו מאריך את הדיבור על ייעודו של "פועל" רב-מעש כשירה ועו"טר אהו כהואר של הדרת-קודש, ויר"דע הוא איה מקום לידתי ושדרכו של המקרא בקודש הזה, וכשביאליק שואב (לא מחקה) סמעינות ישועה אלו ופ"סק פסוקו:

**הפוככים רמן אותי, הנה הלום — אף גם-הוא עָבָר;**

ודאי שמוסרף הוא ואין הדעה טוב"לתו, כיצד טרמים ומתעים בכוונה החילה כוכבים בשפי מעל את האדם מתחת, כלום מויפות ושבע תרעבות בלבם? ואף על פי כן פועל זה, רימ"במליאות שבו אוכף עליך את הרחש הלידי החרישי" והענוג מצעם הנאות חזרתו שבין ירידה סמרומים ועלייה סמעקים, ועל כרחך אתה מקבלו באה"בה וביראה, וצא וראה, במקום אחר ח"זר ביאליק אל אוהו עניין גוסו, אלא שבאותו מקום אין השחפכות-נפש ואין ריך לירי ועדנת צערו של, הכנסני תחת כנפך", אלא מומדו של שנינה הוא חד ועוקצני וסר לענו — וסיד דימוי של, פועל" מתגלגל בדימוי של, שם-עצם:

**אל תבטח בפוככים, רמאים הם וְהַנְּפִים הֵם — גַּנְבִים שֶׁבְּגַנְבִים.**

אבל מה כוונה, מה אמר, מה חוקף, מה רחש לירי, מה מלאכה, מיד היה רואה מה גדול כוחו של "הפועל" במטאפורה, המגביהה, המעדנה, המעמיקה, המר"צא למרחב גדול והמכניס בה אותו בורה, אותה הרגשה שבטקום זה, אין מלבדה" והיא המעוררת בלבך אמונתך השלימה בה, גם פסוקו של הנביא שהבאתי למעלה עלכאורה הדימוי שבו שם-עצם (כמוכה, כמלונה) הרי כל חי"זיקו והכרעתו זהקפו ב"פועל" זה "ונותרה" (כה ציון) הקודם לו והמכין

את הנפש שתקבל את השפע הדמיוני הגנוו בין אינו-דומה לאינו-דומה, בוד"לצל בפנסקו מאריך את הדיבור על ייעודו של "פועל" רב-מעש כשירה ועו"טר אהו כהואר של הדרת-קודש, ויר"דע הוא איה מקום לידתי ושדרכו של המקרא בקודש הזה, וכשביאליק שואב (לא מחקה) סמעינות ישועה אלו ופ"סק פסוקו:

**הפוככים רמן אותי, הנה הלום — אף גם-הוא עָבָר;**

ודאי שמוסרף הוא ואין הדעה טוב"לתו, כיצד טרמים ומתעים בכוונה החילה כוכבים בשפי מעל את האדם מתחת, כלום מויפות ושבע תרעבות בלבם? ואף על פי כן פועל זה, רימ"במליאות שבו אוכף עליך את הרחש הלידי החרישי" והענוג מצעם הנאות חזרתו שבין ירידה סמרומים ועלייה סמעקים, ועל כרחך אתה מקבלו באה"בה וביראה, וצא וראה, במקום אחר ח"זר ביאליק אל אוהו עניין גוסו, אלא שבאותו מקום אין השחפכות-נפש ואין ריך לירי ועדנת צערו של, הכנסני תחת כנפך", אלא מומדו של שנינה הוא חד ועוקצני וסר לענו — וסיד דימוי של, פועל" מתגלגל בדימוי של, שם-עצם:

**אל תבטח בפוככים, רמאים הם וְהַנְּפִים הֵם — גַּנְבִים שֶׁבְּגַנְבִים.**

אבל מה כוונה, מה אמר, מה חוקף, מה רחש לירי, מה מלאכה, מיד היה רואה מה גדול כוחו של "הפועל" במטאפורה, המגביהה, המעדנה, המעמיקה, המר"צא למרחב גדול והמכניס בה אותו בורה, אותה הרגשה שבטקום זה, אין מלבדה" והיא המעוררת בלבך אמונתך השלימה בה, גם פסוקו של הנביא שהבאתי למעלה עלכאורה הדימוי שבו שם-עצם (כמוכה, כמלונה) הרי כל חי"זיקו והכרעתו זהקפו ב"פועל" זה "ונותרה" (כה ציון) הקודם לו והמכין

# מצבת ושלכתה

(סוף מעמ' 5)

הארה, ראייה — שבלב וכיוצא באלו מן הכיזויים המתובים והולכים בסוגי יפה, כל שהשכל האנושי אינו משיג להסביר ולגלות סתרי רמזיהן, באה חורת-הנפש של המעמקים בימינו ונו"תגת למידה זו שמות אהרים ופירוש מפורט יותר. אבל אק הללו משנים כלום במהותה של שירה, שעדיין היא מן הדברים שאדם נחפס להם אף-על-פי ששכילי לידתם אינם נוהרים לו. לפני הרבה מאות שנים עניין זה של חלום ומציאות, של "ראייה-בהקיץ" ושל "היוונות שבתנומה" בשירה, וכוחו של מי עדיף ואמיתו של מי אמה בשירה, כבר הטריד את רוחו הגדולה של ר' יהודה הלוי שהפיק לנו מר"גליחותיו בלשון קדשו:

רְדֵה עַב טַל, רְדֵה רְנָה אֲדָמוֹת  
וְחַיָּה הַנְּשָׁמוֹת הַנְּשָׁמוֹת;  
וְאֵס עַד אֲשַׁבְּעָה רְאָה בְּהַקִּיץ  
תְּמוֹנוֹת שְׁחֹזִיתִים בְּתוֹנוֹמוֹת,  
וְאוֹלֵי הַסַּאֲמָה, לֹא כְתוּדוֹת,  
וְאֵל צִדְקוֹ הֵם הַחֲלוֹמוֹת.

אבל כאן לא באלה המדובר אלא בחילוסם של דברים, בשעה שהמכוסה מן הידיעה היה לשיגרה של נוסח גלוי ולגלגלי מנגנון של צירופים; בשעה שכותב שירים מכיר ויודע כיצד שירים אמורים ואיווהן הלכות אמירתם, מיד כל אכתיבה הזאת מתגלגלה בהתחכ"נות ובכדויות ובכזב המעמדיים פנים כאילו הצורות והדמיונות והמראות שר-לים מתוך אונס כמוס, כאילו עולים מאליהם מן המעמקים. ולאמיתם אינם אלא המצאות ומעשי שעשועים ריקנים והוללות רעה של פיקחות פיקחת מאד וגלויה לעיני כל במעורמותה.

היא בעולם משוררים גדולים המתיר לב ותלוי-נפש שבאמת, ובלא-יודעין שזאבת שידתם ממסתרי דמיונותיהם

הוא וכן-שעתנו הוא, ויהודי הוא, יש-ואלי הוא יחר מכל השירים שנכתבו עברית בעשרים השנים האחרונות עלי-פי, השטף החפשי של לא-מודע" ועלי-די בניים ובנות בארץ הזאת המהלכים כעניים בשדות זרים ולוקטים כל הנור-שר שם בשעת קצירה:

The Scoffers  
Mock on, mock on Voltaire,  
Rousseau,

המשורר אליוט מביא במאמרו על בלייק כדברים האלה: "סאמפסון בהקדמתו לחוצאת אוכספורד של כתבי בלייק אומר לנו — ודאי האמין בלייק באמונה שלימה שכתביתו אבטומאטי, אף-על-פי-כן זהירותו הקפדנית נראית לעין בכל מקום מתוך שיריו שנשתמ"רו לנו בניסוחם הראשון... שינויים על גבי שינויים, תילופי צירופים על-הוללות רעה של פיקחות פיקחת מאד וגלויה לעיני כל במעורמותה. היא בעולם משוררים גדולים המתיר לב ותלוי-נפש שבאמת, ובלא-יודעין שזאבת שידתם ממסתרי דמיונותיהם

Mock on, mock on; 'tis all  
in vain.  
You throw but dust  
against the wind  
And the wind blows it  
back again.

And every stone becomes a gem,  
Reflected in the beams divine;  
Blown back they blind  
the mocking eye,  
But still in Israel's paths  
they shine.

The atoms of Democritus  
And Newton's particles  
of light  
Are sands upon the Red Sea  
shore,  
Where Israel's tents do  
shine so bright.

ה ל ו ע ג י ם  
מִיָּקָה מִיָּקָה וְחֻלְטִיר, רוֹסוֹ  
מִיָּקָה מִיָּקָה — לַעֲגֹכֶם לַשָּׂא:  
עַפְרֵי תַעֲפְרוּ בַפְּנֵי רוּחוֹת  
וְהוּא נֶשֶׁב מִהֶן וְשֵׁב.  
לֹל אֶבֶן תְּהִי אֶבֶן טוֹב  
מִשְׁבַּת אוֹר מִנְגֵה אֵל;  
יָקָר לַעֵינַי לֹעֲגָה,  
וְעַל אֲרָחוֹת יַעֲקֹב יִהְיֶה.  
הַקֶּרְטִים שֶׁל דְּמוֹקְרִיטֵס  
וּפְרִינִי יִיטוֹן הַמְּאִירִים  
חֹלּוֹת יִהְיוּ עַל שִׁפְתַי יִסְרוֹף  
שֵׁם אֱהִי יַעֲקֹב זֹהָרִים.

(חירגם אהרן חירסטי)  
מה רחוקה ומה נשגבת קפיצת-יפת-אום זו של סמל חולות יס-סוף ואהלי יעקב המאירים על שפתו, העומדים כנגד עפר הכפירה שהמדע והאפיקור"נות מעפרים ומסמאים את העיניים. ארכו הדברים וסוף סוף קובץ קטן קובצו של עמיחי ועודנו בראשית דר"כ והכרח לגמור פרשה זו. אלא קודם

שאני מסיימה רצוני לומר עוד דברים אחרים: אם ישאלני אדם (וזאת השאל"ה שכיקורת חייבת להשיב לה) — כו"ח של עמיחי בשירה מהו? הרי תשובתי בתי באמת ובתוס-לב: איני יודע. אפי"שר יש בפיו דבר להשמיעו ואפשר אין לו מאומה. שכן, גשף מסכות כאו ואי אהה לוואה פרצופו של דבר, אלא מקק של גייר וכמה קווי-צורה מעור"רים לפי נוסח מוסכם ותפל: דרך רעה כאן ואינך רואה הילוכו של אדם לפי טבעו; משטח-הרמים כאן שאין אדם יוצא ממנו בשלום, הואיל והחידוש גו"פו, כביכול, מעשה קופים הוא. וכבר יש למשטח-הרמים זה פרשנים ודיינים משלו, ואחד מהם, סיני ועוקר-הרים, מעיד במקום אחד על פ. כרמי, שאפי"שר לראותו לנציג המובהק ביותר של הזרם המודרני בשירה העברית הצעיר"ה — אם נפרש מושג זה כפי שהוא מתפרש בארצות אירופה ואמריקה", אלא שלבו עלי דוי, שעדיין "הנציגים" האלה לא הגיעו לשלימות שליחותם, הואיל ואיזה "אפי"ן" מערבי אמריקני עוד, אינו חל על השירה העברית המודרנית כולה, שאפשר לראותה כמפג"רת" אחר שירת המערב".

ובאמת הלב נשבר על פיגור זה. ועל "אפי"ן" זה החסר שהרי על עברי"רה זו אפילו יוסי-המיתא אינו מכפר! אבל כל זמן שאין עמיחי חוזר אל מסור"רתה של שירה עברית ומקבל על עצמו מרותה הריהו כאילו עומד מחוץ לת"חומה ואין לשירה העברית עניין בו. שיבה זו אל המקורות שאני מדבר בה אין פירושה היקני את מה שעשוי ועומד, כל חידוש בשירה עדיף ממע"שה קופים", אומר מבקר גדול בנדו"ד רנ"ו, אלא שהדיבור "הידוש" במקום זה מיוחד במינו והוראתו אינה פשוטה כל כך. מלכתחילה ובלא אונס, אלא מתוך רצייה-שבלב כמוסה ומכוסה, חו"כחו של "החידוש" שרות המסורת וה"עצמות של שירה עברית הסייגו, עניין של אחריות כאן, ולא של שע"כרע של גודל חיים בו.)) הואיל ויפי"

ולא של כניעה מהמת אריקות עקרה, אי אתה יכול לשוב אל פסוקו של מקרא כמות שהוא במוגמר שבו. שיר"בה כזאת מחזירה אותך אל המליצה הנבובה והכוזבת המהללת כל קודש ואינה מביאה אותך אל השגב החניכי"ה החיים בהוחמה של האמת. אבל קודם שבהור יהודי כותב, האם אפתח לי כל העולם בעוגה מחוקה", שדיבורים ריקנים הם, בתי-קול מרוסקת של אותה "הוללות רעה" שלעולם גורעת ומנוונת, על כרהו שיעמדו לפניו נכסים הללו שיש להם אחריות, הקרקעות שאינם כלים ואובדים שבשירת עברו ויטילו עליו מרות אחריותם, על כרהו שיעלה לפניו מוראו של אותו איש יהודה נעים ומירות ישראל, שכתב את הפי"סוק, יום ליום יביע אומר ולילה ללילה יהווה דעת", ושואמר עלי-ידי אותה אומה גוססה ובאותה לשון גופה לפני אלפי שנים והוא תובע זכותו וכבודו, ואחריות-דורות זו ודאי משא כבוד היא, אבל אי אפשר להיפטר מן הנטל הזה בשירה העברית. כי הוא הוא המצילה מן הבדות, כלומר מן האפי"נות והכליון והאונאה והתיפלות.

שיבה אל המקורות אין פירושה לה"זור אל ביאליק ולכתוב כסותו, אפי"על-פי שחובה על כל משורר עברית ללמוד ממנו ולהגות בו יומם ולילה. שיבה זו שאני מדבר בה פנימית יותר ועמוקה יותר, וכונתה, קודם שבחור יהודי כותב בלשון העברית, שזכר אביו ואמו כפרוסת לחם עטופה בנייר, די"בורים בדויים ונרפים ונקלים שאין ממש בהם ואין הדעה סובלתם, מוטב ייקרא תחילה בעיון ובהדרה כבוד ארבעה שירים שכתב ביאליק בסוף ימיו, ושעניינם אותו וכר"אב"זאם, ומובטחני, שיחא מראם עליו: ימורא זה יחבע את שלו ויעמיד את המ"שורר הצעיר על אותו שגב שבזכר"אב"זאם, שכל השירה בו ואמור להקל ראש בו ולהתחכם בו אפילו לשעה קלה (והרי אפילו על פי חכמת לא-מודע הכרע של גודל חיים בו.)) הואיל ויפי"

צא בשירי ביאליק הללו אמירה שכולה סמלים ורמזי רמזים, אלא שסוגם גבוה גבוה, קדובים מאד לאוקו פסוק תה"לים שהבאתי למעלה וכאילו בני מש"פחתו הם אף-על-פי שהרשים הם חכ"לית חידוש:

רַחֵץ מַאֲבָק חֲלָדוֹ וּמִטְהַר מִזֹּהֶם יָמָיו  
לְבוֹשׁ בְּרִים, צַחִים כְּשֶׁלֶג בְּקָר  
וְעֵטוֹף טְלִית בְּלָה, צְהַבָה בְּגוֹיָלִי  
סִפְרָיו  
וּכְמוֹתֶם רְנָה קְלָה תְּפִלוֹת וְרַחֲמִים,  
נְשׁוֹקֵת שְׁפָתֶיךָ חֲרָבוֹת וּסְפוֹגֵת  
רִיחוֹת קָדֶשׁ,  
מִתַּחַת לְצִיּוֹן עַץ דָּל, נְבוֹב נִסְרִים  
וְרַקִּים  
בְּאֶחָד מִיָּסִי אֵלּוֹל קָצָאוּ עֲצֻמוֹתָיו  
מְנוּחָה,  
וּכְתַבְתָּ קְצָרָה מִרְאֲשׁוֹתָיו, חֲרוּתָה  
בְּיַד לֹא אָמַן  
תְּעִיד עָלָיו נְאֻמָּנָה: פ. נ. אִישׁ  
תָּם וְיִשְׂרָאֵל.

ומוראם של טורים הללו ודאי יצילו כל משורר צעיר מן הבזיון ומקלות הדעת, וזו פירושה של שיבה אל הפי"קורות" שאנו מדברים בה — אחר-ינת, התייחסות לתולדותיך, לתולדותיה של השירה העברית, ושמוראם של כתבי הקודש בזמן הרחוק ההוא, ומוראם של כתבי ביאליק בזמן הזה, יעמדו למראשותיה של השירה הזאת כשני מלאכים וישמרו עליה מכל פגע רע, או בלשון אחר — עשרים והמש שנה אין השירה העברית ערשה דבר מלבד שהיא מחקה מעשה אחרים וסוסה שנתגלגלה בקוף, עכשיו הגיעה שעתה שתשוב אל עצמה, באמונה, לא תהא חסירה עלי-ידי כך אלא מוססת, אם חשוב אל עצמה, בין שהיא קטנה ובין שתהא גדולה (זה עניין של מול) שירה ייקרא שמה — ואל השיבה הזאת אנו מצפים.